

Жеребчук І. В.
Студентка ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Солончук І. В., ст. викл., ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Наказне провадження: історія й сучасність

Дотримання всіх вимог процедурного провадження при вирішенні всіх без винятку справ не є ефективним, оскільки є певні категорії справ, де немає спору як такого, де достатньо дій суду для встановлення істини. Такі справи розглядаються в рамках наказного провадження.

Варто зазначити, що наказне провадження має досить велику історію. Ще в римському праві існували т.зв. преторські накази, за якими особа мала припинити певну дію, що порушує громадський порядок та зачіпає інтереси громадян. Такі розпорядження мали назву «інтердикт». Інтердикти виносилися претором після з'ясування всіх обставин справи за звернення заінтересованої особи. При цьому, інтердикти були спрямовані на пришвидшення вирішення справи [3].

З падінням Римської імперії преторські інтердикти не припинили свого існування. Навпаки, римське право лягло в основу права європейських країн Середньовіччя. У наказному провадженні Німеччини виділяли накази двох видів: безумовні і умовні. Безумовні накази – це ті, в яких боржник не міг заперечити проти вимоги. Яскравим прикладом є боргові зобов'язання. Умовні ж судові накази надавали можливість боржнику протягом певного терміну оспорити вимоги кредитора.

Наказне провадження знайшло місце й у процесуальному судочинстві Російської імперії. Статут цивільного судочинства (1864 р.) визначав три види непозовних проваджень: скорочене, спрощене і провадження з примусового виконання актів. Саме провадження з примусового виконання актів є історичною формою наказного провадження у сучасному розумінні. Сутність такого провадження полягала в тому, щоб нагадати боржнику про його зобов'язання [2, с.619].

Процесуальне законодавство радянських часів не оминуло наказного провадження. Роль судового наказу у радянському праві зводилась до припису від імені держави в особі суду про вчинення певних дій винною особою. До 1939 року наказне провадження існувало на теренах України. Воно передбачалось у чітко-визначених випадках, а явка сторін до суду не передбачалась. Однак у 1939 році наказне провадження було скасоване [2, с.620].

Прийняття Цивільного процесуального кодексу стало початком нової доби наказного провадження в Україні. Визначається, що судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за розглядом окремих вимог, чітко визначених законом. До таких вимог належать, зокрема, вимоги про виплату заробітної плати, сплату боргу чи заборгованості по житлово-комунальним послугам тощо.

Проаналізувавши вимоги, які можуть бути предметом судового наказу та які визначені ЦПК, ми прийшли до висновку, що всі ці вимоги є такими, які не потребують спору. Суд має змогу без участі сторін встановити істину на підставі фактів та відомостей. При цьому, залишається й можливість оскарження такого судового наказу. Однак така форма

провадження як наказне спрямована на прискорення та підвищення ефективності вирішення справи та скорішого відновлення порушених прав чи законних інтересів [1].

Судовий наказ нині застосовується у більшості цивілізованих країн світу. Його роль полягає в тому, щоб не тільки прискорити вирішення справи, а й прискорити безпосередньо мету судового захисту – захистити права та законні інтереси осіб.

Звісно, застосування наказного провадження має певні недоліки. Зокрема, Пленум Верховного суду України визначав такі недоліки:

А) подання заявником заяви про видачу судового наказу та відкриття наказового провадження про той самий предмет з тих самих підстав щодо тих самих сторін;

Б) застосування елементів позовного провадження судами (зокрема, проведення судових дебатів тощо);

В) винесення судових наказів судами по справам, які не є підсудними [2, с.629].

На нашу думку, вирішення актуальних питань наказного провадження має полягати в наступному:

По-перше, варто запровадити електронну форму наказного провадження. За такої форми заявник зможе подати заяву на видачу судового наказу через спеціальний електронний ресурс, авторизувавшись за допомогою електронного підпису. Такий електронний ресурс має містити форму заяви на видачу судового наказу та визначати підсудність за заповненими заявником положеннями. Це значно спростить та прискорить наказне провадження: такі заяви одразу будуть реєструватися у системі документообігу суду та надходити суддям.

По-друге, слід доповнити судовий наказ мотивувальною частиною. Ми вважаємо, що недостатнім є лише обґрунтування позиції суду. Під час прийняття судового наказу суд керується письмовими доказами, поданими заявником. На нашу думку, суд має зазначити, які саме докази дослідив суд, аби боржник міг звернутися до суду про оскарження судового наказу, посилаючись на конкретні факти та докази. Ми вважаємо, що здійснення запропонованих змін виведе наказове провадження на сучасний рівень, за якого кожна особа зможе швидше отримати доступ до судового наказу, а також ознайомитись з сутністю вимог до неї.

Список використаних джерел:

1. Цивільний процесуальний кодекс від 18.03.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

2. Теоретичні проблеми цивільного процесуального права : Підручник / М.М.Ясинок, М.П.Курило, О.В.Кіріяк, О.О.Кармаза, С.І.Запара та ін.; За заг. ред. д.ю.н. професора М.М. Ясинка. – К.: Алерта, 2016. – 619-629 с.

3. Фонова О.С. Генезис наказного провадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uajudges.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/ist_nakaz_provad.pdf